

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבה
קרק שליט"א
ידו"ק טבריה ת"ד

צו
גליון 6 | תשע"ט

חילוק בין "תרומת" הדשן ל"הוצאת" הדשן

וְלִבֶּשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ כֹּד וּמִכְנָסִי כֹד וְלִבֶּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת
הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ
אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ (ו, ג)

הנה במקרא שלפנינו לגבי **תרומת** הדשן, מצינו שלא אמר הכתוב את הדשן גרידא, אלא הדגיש וכתב "את הדשן אשר תאכל האש את העולה" וגו', ואילו לגבי הוצאת הדשן, מצינו שאמר הכתוב (פסוק ד) "והוציא את הדשן" גרידא, ולא אמר "והוציא את הדשן אשר תאכל האש את העולה".

וביאור הדבר נראה, מפני שחלוק **תרומת** הדשן **מהוצאת** הדשן, שלגבי תרומת הדשן מצינו שיטנה קפידה מיוחדת על אופן הנחת הדשן בצד המזבח, וכמו שדרשו בגמרא (תמורה לד, א) ממה שאמר הכתוב "ושמו" - "ושמו" - בנחת, ושמו - כולו, ושמו - שלא יפזר, והוי עבודה ממש, ובעיא בגדי כהונה כאשר אמר הכתוב כאן (עי' יומא כג, ב), וא"כ יש לומר, שגדר תרומת הדשן היינו - המשך ההקטרה, והיינו שלאחר שנעשו האברים דשן, ישנם דינים כיצד לנהוג בדשן הזה וכמשנ"ת.

ואשר לפי"ז מבואר מה שאמר הכתוב בדין **תרומת** הדשן "אשר תאכל האש את העולה", כיון שנתבאר שתרומת הדשן זהו המשך להקטרה. משא"כ **בהוצאת** הדשן, שאינה צריכה בגדי כהונה (וכדאמרו ביומא כג, ב), ואדברא דרך ארץ הוא לפשוט את

בגדי הכהונה בעת הוצאת הדשן, וא"כ מבואר מזה, שיסוד ענין הוצאת הדשן היינו נקיון המזבח, ואכן באמת לגבי הוצאת הדשן לא מצינו שנאמרה הדרשה שההוצאה תהא באופן שלא יפזר ובנחת וכו' כמו בתרומת הדשן, ולזאת בהוצאת הדשן לא נאמר "אשר תאכל האש את העולה", כי איננה המשך להקטרה.

חילוק בקרבנות המילואים - בין הפר לאילים

קח את אֶהָרֶךְ וְאֶת בְּנֵי אֶתוֹ וְאֶת הַכֹּהֲנִים
וְאֶת שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה וְאֶת פֶּר הַחֲטָאֹת וְאֶת
שְׁנֵי הָאֵילִים וְאֶת סֵל הַמִּצֻּוֹת (ה, ב)

יש לדקדק בלשון המקרא, שחילק בין ה"פר" לבין ה"אילים", שלגבי ה"פר" הוגדרה

קדושתו שהוא "פר החטאת", ואילו לגבי האילים לא נתפרש במקרא מהו סוג הקרבן שלהם, אלא נאמר "שני האילים סתמא" ולא פירט הכתוב סוג קרבנם מהו.

ונראה לבאר, שדקדק המקרא ופירט רק בחטאת את סוג הקרבן, מפני שבחטאת זו היה בה חידוש מיוחד שאינו בשאר החטאות, שחטאת זו נשרפת, ולא מצינו בשאר חטאות חיצוניות שנשרפות אלא זו בלבד, אשר לפי זה נמצא, שהחידוש שישנו בפר זה אינו רק עצם החיוב החדש של **הבאת** החטאת הלזו בלא חטא, אלא יש בו גם חידוש באופן **הקרבת** החטאת הלזו שהיא בשינוי משאר החטאות שהיא נשרפת.

ולפי זה מבואר היטב מה שהדגיש הכתוב גם את סוג הקרבן של הפר שהוא "פר החטאת", משא"כ בשני האילים שהחידוש בהם אינו אלא החיוב על עצם **הבאתם** בלבד, ולא נעשה שינוי **בהקרבתם**, ולזאת לא הדגיש הכתוב את סוג קרבנם.

משה רבינו - תרומת העולם

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַחֹזֶה וַיְנִיפֵהוּ תְנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵיל
הַמִּלֻּאִים לְמֹשֶׁה הָיָה לְמִנְחָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה (ח,
כט)

הנה משה רבינו שימש בכהונה בשבעת ימי המילואים, ובגמרא (זבחים קא, ב) איכא מאן דאמר שמשה רבינו כהן גדול היה כל ימיו וחולק בקדשי שמים שנאמר למשה היה למנה. עוד מצינו שמשה רבינו היה לו דין מלך וגם היה לו דין סנהדרין שמשה רבינו במקום שבעים ואחד הוא (עי' סנהדרין טז, א), - אשר נראה מכל זה, כי כל המעלות האפשריות שיהיו בכלל ישראל, כולם היו אצל משה רבינו.

ואפשר שביאור הענין הוא על פי מה שהביא המשך חכמה (סוף פרשת וילך) מהאדרת אליהו, שמשה רבינו הוא תרומת העולם (וביאר בזה שלפי האמת אם היתה התרומה בעין יפה היה משה רבינו חי ק"נ שנה שזהו אחד מארבעים מששת אלפים שנה). וכיון שכן, שמשה רבינו הוא תרומת העולם, כשם שהתרומה צריכה להיות תמצית של הכל,

שפה
לנאמנים

פניני משה ומתן עם רבינו

אם ימחר הכהן תפלתו להספיק ברכת כהנים

הנה כהן המתפלל תפילת לחש, ואין כהן אחר בביהכ"ס שיעלה לישא את כפיו, הביא המשנ"ב (קח, קו) ב' דעות בזה, אם יפסיק באמצע תפילתו וזו דעת הרדב"ז, ואילו דעת היעב"ץ שלא יפסיק, אלא א"כ נמצא בסיום ברכת הטוב שמך אז יכול הוא לעלות לברכת כהנים כיון שהיא מעין

"ובשלת ואכלת" (דברים טז, ז), אכן בקרבן פסח יש לבאר מה טעם פירט בו הכתוב כן, מפני שהצליה זו חלק מן המצוה, כי חייב הוא להיות "צלי אש" בדוקא, וכל שאר הדינים שנאמרו בו לעיכובא הם, אך כאן יש להבין למה פירט הכתוב את ענין הבישול שקודם האכילה.

ואפשר לבאר, דהנה באיל המילואים האמור כאן הלא נתחנכו הכהנים בזאת לעבודה, ויתכן לדון דשמה **אכילת** איל המילואים היה זה מעשה **חינוך** לכהנים לענין אכילת קדשי קדשים הנאכלים לזכרי כהונה בלבד, ומכיון שצורת אכילת קדשי קדשים זהו באופן של למשחה - לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים, וכיון שכן, מסתבר הדבר שהאכילה המחנכת צריך שתהא דוקא באופן זה של "למשחה לגדולה" כדרך שהמלכים אוכלים, לפי זה מבואר היטב מה טעם פירט הכתוב כאן את ענין בישול איל המילואים קודם האכילה, כי היה זה חינוך על כל אכילות קדשי קדשים, ודין החינוך מסתבר שצריך להיות באופן שהוא חייב לאוכלו להבא ולאפוקי בשר חי שאי אפשר, ובפרט למש"כ התוספות (זבחים עה, ב ד"ה בכור) שדין למשחה לגדולה, זהו במתנות כהונה.

שאם לא כן הלא אינה מתקנת את הכל, כך גם משה רבינו שהוא תרומת העולם הרי הוא תמצית של הכל - של כל מעלות האפשריות בכלל ישראל, ולכך כולו איתנהו ביה.

ואפשר שזהו גם המכוון במה שמצינו שבמעשה העגל אמר הקב"ה למשה רבינו "לך רד" (שמות לב, ז), ורש"י שם הביא דברי חז"ל "לך רד - מגדולתך, לא נתתי לך גדולה אלא בשבילם". והיינו, כי מכיון שמשה רבינו הוא בחינה של תרומה, אם כן הוא תלוי בשיריים, וכמו שקיימא לן בתרומה שאם אין שיריה ניכרים לא חלה התרומה, הכי נמי אם אין שיריה ניכרים לישראל לא חלה התרומה דמשה, לכך - לך רד.

הטעם שפירט הכתוב דין בישול קרבן שלמים של המילואים

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֹן וְאֶל בְּנָיו פְּשֻׁלוּ אֶת הַבָּשָׂר פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְשֵׁם תֹּאכְלוּ אֹתוֹ וְאֶת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בָּסֹל הַמִּלֻּאִים כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי לֵאמֹר אֶהְרֹן וּבָנָיו יֹאכְלוּהוּ (ח, לא)

הנה בשאר קרבנות לא מצינו שפירט והדגיש הכתוב את ענין הבישול של הבשר קודם האכילה, מלבד בקרבן פסח שנאמר בו

נשאל רבינו, במה דאיתא בגמרא (חולין קלט, ב) "אסתר מן התורה מנין, ואנכי הסתר אסתיר". למה זאת נרמזה אסתר דווקא בעניין של הסתרה.

וביאר רבינו, מפני שבמגילה כל מה שהיה נראה לרעה נהפך לטובה, העץ שבנה המן, הלבוש והסוס, וגם מה שהמן הגיע אל המשתה לבד עם אחשוורוש, ומכל אלו נהפך עליו הגלגל ונוצרה מפלתו, על העץ תלווה ועם הלבוש והסוס נאלץ לכבד את מרדכי, וממה שהגיע אל המשתה עם המלך נגרם שאסתר אמרה למלך איש צר ואוייב המן הרע הזה. וסיפר על המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל, אשר התנגד ששיבת מיר תמלט לליטא, ומזה נסתבבה הצלתם המופלאה שנמלטו לשנחאי ביאפאן.

ולזאת אסתר מן התורה מניין נרמז דווקא בפסוק "ואנוכי הסתר אסתיר", והיינו שהיה נראה מצב של הסתר נורא, ודווקא מזה ההסתר נולדה הצלתם של ישראל, וכשרואים הסתרה של הש"ת הרי שכבר קרובה ישועה לבוא. - **מרשימות הרה"ג רבי משה חיים שניידר שליט"א.**

דעת
הרב חיים ומוסר

שפה לנאמנים - המשך

שים שלום (וכן נוהג רבינו), ולמעשה אין נוהגין כהרדב"ז (כן אמר רבינו וכ"ד הגר"ח קנייבסקי דעת נוטה ח"א עמ' רצג).

ונסתפק רבינו, לגבי ברכת כהנים, שמצוי הדבר שהכהן נמצא בתפלת הלחש, והש"צ סמוך לרצה, ואם יקצר בתפלתו יספיק הכהן לברך את העם, אך מצד זמן תפלתו הוא חפץ להאריך או עכ"פ להתפלל במתינות טפי, האם צריך הכהן למהר את תפלתו בשביל לברך את העם.

ויסוד הספק בזה הוא, האם העוסק במצוה פטור מן המצוה נאמר גם על עוסק במצוה של יחיד שהוא פטור ממצות רבים, או דלמא מצוה דרבים שאני.

וציין רבינו, דבגמרא סוכה (כה) ילפי' דין עוסק במצוה שפטור מן המצוה, מהא דהותר להטמאות לקרובים אפילו אם על ידי כך ימנע מלעשות את קרבן פסח עיי"ש, והנה פסח הלא איקרי 'קרבן ציבור' (ואע"פ שאין צריך ציבור, ואפי' החליטו רובן שלא לעשות, יעשו המעט, ומ"מ איקרי קרבן ציבור, משום 'כנופיא' שבו, כמבואר בפסחים), ולפי"ז ה"ה כאן ימשך הכהן בתפלתו, [אכן אין זה מוכרח, דסו"ס כל יחיד ויחיד יש לו מצוה בפנ"ע בקרבן פסח,

ותורת קרבן ציבור שבו אינו מחשיבו "מצוה של רבים"].

ומאיך העיר רבינו, מהא דאמרין בברכות (מו, ב) גבי ר"א ששחרר עבדו בשביל להשלים עשרה, דמשום "מצוה דרבים" הותר לו הדבר, ואין בזה משום לעולם בהם תעבודו. מוכח שהגדרת "באה בעבירה" של יחיד אינה נחשבת לגבי מצוה דרבים, וא"כ יש לומר דיש לזרז התפלה לצורך ברכת כהנים.

אמנם עיקר הדבר אם ברכת כהנים נחשבת מצוה דרבים, לא ברירא כלל, דאפשר דהוא מצוה של יחיד בעיתוי של רבים, וכן נראה מלשון הרא"ש בסוגיא דשחרור עבד של ר"א בברכות שם וז"ל "ואפי' הוי מילתא דרבנן כגון לשמוע קדושה וברכו שלא מצינו לו עיקר מן התורה, אפ"ה דחי עשה דיחיד, דלא מסתבר לי דמיירי בעשרה דאורייתא כגון לקרות פ' זכור שהוא מה"ת, דמשמע דבכל ענין איירי". ע"כ. ואם נימא שברכת כהנים היא מצוה דרבים, א"כ למה זאת הרחיק הרא"ש לדבר הנוהג רק פעם אחת בשנה טפי כפרשת זכור, והא הו"ל לאתווי מדבר המצוי יום יום כברכת כהנים. ולפי"ז נראה שלדינא אינו חייב לזרז עצמו כדי לעשות ברכת כהנים. (ואמנם הגריש"א והגר"ח אמרו שראוי לו לזרז עצמו משום מצוה של תורה יקרה זו. ע' דעת נוטה עמ' רצד). - **מרשימות הגאון רבי יקותיאל אוהב ציון שליט"א.**

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל